

PLA DE FORMACIÓ LINGÜÍSTICA I CULTURAL

Seminari de llenguatge específic tecnicocientífic

INTRODUCCIÓ

Els diferents seminaris de llenguatge específic s'han dissenyat pensant en destinataris que desenvolupen o han de desenvolupar l'activitat docent en una aula d'educació secundària obligatòria o postobligatòria.

La finalitat de les assignatures és, sobretot, dotar els professors d'aquests nivells educatius de les eines per expressar-se, oralment i per escrit, amb adequació al registre científic, sigui en branques d'humanitats o en branques tecnicocientífiques o juridicoadministratives. Els textos d'especialitat comparteixen uns mateixos trets lingüístics i es caracteritzen per una alta proporció de termes especialitzats i l'ús de símbols. Així mateix, aquests textos presenten una sintaxi molt elaborada i unes convencions formals ben establertes.

Les assignatures també volen oferir als professors eines per resoldre dubtes, siguin terminològics, lingüístics o formals, que puguin tenir en el futur a l'hora d'elaborar el discurs adreçat als alumnes.

La llengua és l'instrument amb què raonem, formulam les teories científiques i classificam les idees i els conceptes. És a dir, la llengua és l'instrument que ens permet accedir als sabers científics. Però adquirir els sabers tecnicocientífics, humanístics o juridicoadministratius suposa també adquirir les maneres de comunicar aquests sabers. Per tant, és important que els professors d'aquestes àrees coneguin el llenguatge específic i els criteris i els recursos lingüístics i terminològics propis de les seves àrees, per aconseguir un ensenyament correcte en llengua catalana.

El seminari de tractament de llengües en el currículum pretén oferir estratègies didàctiques d'ensenyament-aprenentatge de les llengües, així com la normativa lingüística per elaborar i aplicar el projecte lingüístic de centre, a través de la Comissió de Normalització Lingüística i del coordinador d'aquesta Comissió, definits en el reglament orgànic del centre.

SEMINARI DE LLENGUATGE ESPECÍFIC TECNOCIENTÍFIC

Objectius

1. Reconèixer la variació lingüística implícita en les llengües i els tipus de varietats, i conèixer els principals punts de la proposta d'estàndard de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, especialment els que fan referència a les modalitats parlades a les Illes Balears.
2. Analitzar les característiques dels llenguatges d'especialitat:

- a) Reconèixer els diferents tipus de llenguatge d'especialitat.
- b) Identificar les característiques dels llenguatges d'especialitat.
- c) Usar el llenguatge d'especialitat relacionat amb la formació acadèmica pròpia.
3. Conèixer les característiques principals del llenguatge tecnicocientífic en català.
4. Prendre consciència de la necessitat de normalització terminològica en català.
5. Assolir una visió general de la terminologia i del terme, i classificar diferents tipus de termes per la forma, per la funció i per la procedència.
6. Reconèixer els principals recursos de les llengües per crear nous termes:
 - a) Prendre consciència dels criteris internacionals de terminologia.
 - b) Conèixer els principals formants grecs i llatins usats en la producció terminològica.
7. Reflexionar sobre els processos de treball en terminologia i terminografia:
 - a) Reconèixer les diferències principals entre obres lexicogràfiques i obres terminogràfiques.
 - b) Conèixer els principals recursos lexicogràfics del català.
 - c) Prendre consciència de les característiques principals de l'organització macroestructural de les obres terminogràfiques.
 - d) Prendre consciència de les característiques principals de l'organització microestructural (articles) de les obres terminogràfiques.
 - e) Conèixer els principis generals de la definició terminològica.
 - f) Reflexionar sobre els processos de treball en terminologia i terminografia.
 - g) Practicar l'ordenació alfabètica de termes.
8. Conèixer els principals criteris d'adaptació neològica en català:
 - a) Classificar els tipus de neologismes.
 - b) Diferenciar manlleus i calcs lingüístics.
9. Conèixer els principals recursos terminològics i neològics de la llengua catalana pel que fa al camp d'especialitat propi.
10. Desenvolupar l'habilitat de produir textos tecnicocientífics de l'especialitat pròpia, tant orals com escrits:
 - a) Reconèixer les estratègies de producció textual.
 - b) Saber utilitzar diferents recursos per produir textos escrits.
 - c) Saber utilitzar diferents recursos de suport a la producció de textos orals.
 - d) Reconèixer els diferents gèneres textuais de caràcter acadèmic.
 - e) Reconèixer els bons i els mals usos de les tecnologies de la informació i la comunicació en el desenvolupament d'aquestes habilitats.
11. Usar els recursos lingüístics a l'abast per resoldre dubtes en la redacció de textos especialitzats:
 - a) Conèixer els criteris d'ús dels diferents tipus de lletra, de les abreviacions i de les majúscules i minúscules.
 - b) Conèixer els criteris de citació bibliogràfica i d'elaboració de bibliografies.
 - c) Conèixer els principals recursos a l'abast per resoldre dubtes gramaticals, d'estil o tipogràfics en el procés de redacció de textos acadèmics.

- d) Prendre consciència de la necessitat de ser curiosos en l'elaboració de textos acadèmics adreçats als alumnes.

Continguts

1. Llenguatge i llengua. La variació lingüística. La llengua estàndard. La proposta d'estàndard de l'Institut d'Estudis Catalans. Les modalitats de les Illes Balears i l'estàndard.
2. Els llenguatges d'especialitat (tecnolèctes): concepte, característiques i funcions. Tipus de llenguatges d'especialitat. Relació amb la llengua general i la llengua estàndard.
3. El català tecnicocientífic com a llenguatge d'especialitat: característiques.
4. Lexicologia i terminologia. Funcions i necessitats de la terminologia.
5. La terminologia i el terme: concepte i característiques. Tipus de termes. Diferències entre el lèxic comú i els termes.
6. Els recursos per a la formació de termes. Criteris internacionals de formació de termes. Els formants grecollatins.
7. La pràctica terminològica: la terminografia. Obres lexicogràfiques i terminogràfiques: tipus, macroestructura i microestructura. La representació dels conceptes: la definició. El treball terminològic: la recerca de termes, les fitxes terminològiques, l'ordenació alfabètica.
8. La neologia. Formació de neologismes: neologismes de forma, neologismes de funció, neologismes semàntics. Els manlleus i els calcs lingüístics.
9. La pràctica terminològica i neològica en català: el TERMCAT, el Gabinet de Terminologia de la Universitat de les Illes Balears. Altres centres de terminologia.
10. La redacció i la preparació de textos científics orals i escrits. Tipus de textos científics. Preparació i documentació del treball científic. Criteris de redacció. Procés de producció textual. L'exposició oral (parlar en públic). Bons i mals usos de les tecnologies de la informació i la comunicació.
11. La correcció de textos especialitzats: recursos. La correcció lingüística (ortogràfica, morfològica, sintàctica i lèxica). La correcció ortològica. La correcció tipogràfica. La correcció estilística (tipus de lletra, abreviacions, majúscules i minúscules, citacions bibliogràfiques).

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Alumnes de cursos oficials:
 - a) Assistir a classe, participar-hi adequadament i fer les activitats proposades pel professor a l'aula (35 % de la nota final).
 - b) Presentar i defensar oralment un treball, fet individualment o en grup fora de l'aula, d'acord amb les propostes del professor (65 % de la nota final).

Per ser qualificat positivament, l'alumne ha d'obtenir com a mínim un 50 % de la puntuació de cada un dels apartats.

2. Alumnes de matrícula lliure:

Presentar-se a una prova d'acord amb els objectius i els continguts del programa, la qual ha de constar d'una intervenció oral i un exercici escrit (100 % de la nota final).

Per ser qualificat positivament, l'alumne ha d'obtenir com a mínim un 50 % de la puntuació de cada una de les parts.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia bàsica

ALBEROLA, P. [et al.] (1996). *Comunicar la ciència: Teoria i pràctica dels llenguatges d'especialitat*. Picanya: El Bullent.

CASTELLÓ, M. (coord.) (2007). *Escribir y comunicarse en contextos científicos y académicos: Conocimientos y estrategias*. Barcelona: Graó (Crítica y Fundamentos, 15).

MARQUET I FERIGLE, L. (1993). *El llenguatge científic i tècnic*. Barcelona: Associació d'Enginyers Industrial de Barcelona (Cultura, Tècnica i Societat, 6).

RIERA, C. (1992). *Manual de català científic: Orientacions lingüístiques*. Barcelona: Claret.

RIERA, Carles (1998). *Curs de lèxic científic*. Barcelona: Claret, 3 vol.

RIGO, A.; GENESCÀ, G. (2000). *Tesis i treballs: Aspectes formals*. Vic: Eumo.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2005). *Manlleus i calcs lingüístics en terminologia*. Barcelona: Eumo / TERMCAT, Centre de Terminologia.

<http://www.termcat.cat/productes/documents/manlleuscalcs.pdf>

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2006). *La normalització terminològica en català: Criteris i termes 1986-2004*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat /TERMCAT, Centre de Terminologia.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2006). *Recerca terminològica: El dossier de normalització*. Vic / Barcelona: Eumo / TERMCAT, Centre de Terminologia.

http://www.termcat.cat/productes/documents/recerca_dossier.pdf

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2008). *L'ordenació de termes*. Barcelona: Eumo / TERMCAT, Centre de Terminologia.

<http://www.termcat.cat/productes/documents/ordenac.pdf>

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2009). *Bibliografia: Criteris de presentació en els treballs terminològics*. Vic / Barcelona: Eumo Editorial / TERMCAT, Centre de Terminologia.

VICENS, G.; MESQUIDA, J. A. (2003). *Català científic per a les ciències de la vida: Recull de material didàctic*. Palma: Cort.

Bibliografia General

Abreviacions (2005). 2a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria de Política Lingüística. Institut de Ciències de l'Educació
<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxiu/abrevia.pdf>

ALOMAR, A. I.; BIBILONI, G.; CORBERA, J.; MELIÀ, J. (1999). *La llengua catalana a Mallorca: Propostes per a l'ús públic*. Palma: Consell de Mallorca.

ALOMAR, A. I.; MELIÀ, J. (1999). *Proposta de model de llengua per a l'escola de les Illes Balears*. Palma: Moll.

CABRÉ, Maria T. (1992). *La terminologia: La teoria, els mètodes, les aplicacions*. Empúries: Barcelona.

COROMINA, E.; CASACUBERTA, X.; QUINTANA, D. (2000). *El treball de recerca: Procés d'elaboració, memòria escrita, exposició oral i recursos. Guia de l'estudiant*. Vic: Eumo.

GUTIÉRREZ, B. (2005). *El lenguaje de las ciencias*. Madrid: Gredos.

HOFFMAN, L. (1998). *Llenguatges d'especialitat: Selecció de textos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra.

Majúscules i minúscules (2004). 3a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria de Política Lingüística.
<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxiu/majus.pdf>

MESTRES, J. M. [et al.] (1995). *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. Barcelona: Eumo / Universitat de Barcelona / Universitat Pompeu Fabra / Associació de Mestres Rosa Sensat.

MONTALT, V. (2005). *Manual de traducció científicotècnica*. Barcelona: Eumo / Universitat Autònoma de Barcelona / Universitat Jaume I / Universitat Pompeu Fabra / Universitat de Vic.

PUJOL, J. M.; SOLÀ, J. (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Barcelona: Columna.

RIERA, C. (1994). *El llenguatge científic català. Antecedents i actualitat*. Barcelona: Barcanova.

RIERA, Carles (2005). *Manual de redacció científica: El llenguatge de les ciències de la salut*. Barcelona: Barcelona.

RULL, Xavier (2004). *La formació de mots: Qüestions de normativa*. Barcelona: Eumo.

RULL, Xavier (2008). *Els estrangerismes del català: Com són i per què en tenim. Una aproximació social i lingüística*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.

RULL, Xavier (2009). *La composició culta en català*. Palma: Moll

UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA. SERVEI LINGÜÍSTIC (2007). *Guia lingüística*. Barcelona: UOC.

http://www.uoc.edu/serveilinguistic/pdf/Guia_catalana_NOVEMBRE-2007.pdf

Pàgines web d'interès lingüístic i terminològic

TERMCAT, Centre de Terminologia: <http://www.termcat.cat>

[Neoloteca, Cercaterm, Biblioteca –diccionaris terminològics en línia–, criteris, consultes...]

Gabinet de Terminologia. Servei Lingüístics. Universitat de les Illes Balears:

<http://www.uib.es/ca/infosobre/serveis/generals/slg/gt/> [consultes, bibliografia, diccionaris en línia, terminologies en imatges, publicacions terminològiques a les Illes]

Servei de Llengües i Terminologia. Universitat Politècnica de Catalunya:

<http://www.upc.es/slt> [guies de comunicació eficaç (pautes de redacció, d'exposició, etc.), suport a la redacció (criteris lingüístics, cercadors de terminologia, vocabularis per àrees, etc.), UPC_Term, metacercador terminològic]

Institut d'Estudis Catalans: <http://www.iec.cat/> [documents normatius, DIEC, gramàtica catalana]

Universitat Pompeu Fabra. UPF_Term (Banc de dades terminològiques):

<http://upfterm.upf.edu:8080/cat/index.htm>

Realiter (Xarxa panllatina de terminologia): <http://www.realiter.net/> [Lèxics Realiter –entre ells un *Lèxic de termes bàsics de la informàtica*–]

Taula panllatina de formants cultes: http://www.iula.upf.edu/rec/cpt/formants/tf_i.htm

Universitat Autònoma de Barcelona. Cercamots: <http://cercamots.uab.es/> [vocabularis en pdf]

Serveis Lingüístics. Universitat de Barcelona. UB_Term:

http://www.ub.edu/slc/ubterm/td_Arrencada.html

InterActive Terminology for Europe:

<http://iate.europa.eu/iatediff/SearchByQueryLoad.do?method=load> [cercador terminològic en 24 llengües]